

Prof. dr hab. Krzysztof Przybyłowicz
dziedzina – sztuki muzyczne
dyscyplina artystyczna – instrumentalistyka
Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego
w Poznaniu

Poznań, 24.05.2019

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia ..2019-06-07..
nr zał.
mgr Małgorzata Krowicka

RECENZJA

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna w Krakowie, Rada Wydziału Instrumentalnego.

Dotyczy:

- Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 21 kwietnia 2017 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego Pana Aleksandra Wnuka. Podstawa prawna: art. 11 ust.1-4, art.14 ust. 2 pkt. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2016 poz.882 z późn. zm.) oraz § 1 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, (Dz. U. 2016 poz. 1586),
- Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 20 marca 2019 roku w sprawie powołania recenzentów w przewodzie doktorskim mgr. Aleksandra Wnuka. Podstawa prawna: art. 179 ust 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Pzepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669) art. 14 ust. 2 pkt 2 oraz art. 20 ust. 5 Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 poz. 1789).

Wraz z pismem przewodnim Dziekana Wydziału Instrumentalnego z dnia 1 kwietnia 2019 roku otrzymałem dokumentację przeprowadzonych czynności przewodowych zawierającą:

- uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na podstawie złożonego wniosku mgra Aleksandra Wnuka.
- uchwałę o wyznaczeniu recenzentów pracy doktorskiej kandydata,
- dokumentację zawierającą m.in. wniosek o wszczęcie przewodu, świadectwa ukończenia studiów i kursów muzycznych, wykazy posiadanych nagród i dorobku artystycznego, kopie dyplomów, programów, afiszy, recenzji, itp.

oraz

- Dzieło artystyczne zarejestrowane na nośniku DVD wraz z opisem w formie drukowanej oraz w wersji cyfrowej.

Podstawowe dane o kandydacie

Mgr Aleksander Wnuk ukończył muzyczne studia magisterskie w Akademii Muzycznej w Gdańsku (w roku 2011), oraz The Royal Danish Academy of Music w Kopenhadze (w roku 2012). Uczestniczył w kursach: Impuls Academy of Contemporary Music w Grazu (2013 i 2015rok) oraz Darmstadt Kurse für Neue Music (2016). Prowadzi szeroką działalność artystyczną. W swojej dokumentacji przewodowej wymienił 29 festiwali w których uczestniczył. Wśród wymienionych są: Warszawska Jesień, Audio Art, Istanbul Music Festival, Contrasts Contemporary Music Festival, Musica Privata, Pulsar Contemporary Music Festival, Schlezwig-Holstein Festival, Baltic Sea Music Festival, Young Euro Classic, EXPO 2010 Music Festival, Festiwal Trzy-Czte-Ry, Festiwa Muzyki Filmowej w Krakowie, Wschód Kultury.

W latach 2009 – 2017 wykonał ponad 200 koncertów. Koncertował w Danii, Szwecji, Austrii, Polsce, Włoszech, Hiszpanii, Francji, Niemczech, Chinach i na Ukrainie.

Współpracował z Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej, Orkiestrą Filharmonii Podkarpackiej, Orkiestrą Sinfonia Iuventus, zespołami Percurama Percussion Ensemble z Danii, Spółdzielnią Muzyczną Contemporary Ensemble z Krakowa oraz Wrocławskim Trio Perkusyjnym.

Jest laureatem Międzynarodowego Konkursu Perkusyjnego w Fermo (we Włoszech). Był również uczestnikiem Międzynarodowego Konkursu Muzycznego ARD w Monachium.

Należy zwrócić również uwagę na pokaźny dorobek fonograficzny doktoranta.

Recenzja pracy doktorskiej

Praca doktorska Pana mgra Aleksandra Wnuka pt. *Performatywność perkusisty jako parametr współczesnego dzieła muzycznego. Interpretacja i współkreacja w dziełach Rudersa, Aperghisa, Billone i Sarhana* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie DVD oraz jego opisu.

Na płycie zarejestrowano cztery utwory:

1. Georges Aperghis *Graffiti*
2. Pierluigi Bilone *Mani.Gonxa*
3. François Sarhan *Homework*
4. Poul Ruders *Alarm*

Nagrań dokonano w Małopolskim Centrum Dźwięku i Słowa w Niepołomicach, w dniach 13-15.02.2018

Nagrania wideo, montaż i post-produkcję zrealizował Jarosław Moździerz.

Nagrania audio, mix i mastering zrealizował Daniel „Ziółek” Bigaj.

Cztery utwory i cztery odrębne charaktery, różnorodna instrumentacja i ładunek teatralności. Patrząc okiem instrumentalisty, któremu przychodzi recenzować materiał z nagrania, nieodparcie nasuwa się pomysł by potraktować prezentowany materiał oddzielając jego warstwę muzyczną od teatralnej. Byłoby zdecydowanie łatwiej odnieść się do dzieła zajmując się wyłącznie jednym elementem – wskazaną dziedziną sztuki – instrumentalistyką.

Z drugiej strony, czy dzieło artystyczne pozbawione jakiejś części będzie tym samym dziełem i czy możemy sobie na to pozwolić? Performance i performatywność stały się faktem, lecz czasami odnosi się wrażenie, że te słowa stały się kluczem – wytrychem do określania wszystkich działań łączących różne dziedziny sztuki. Każdemu przeciętnemu odbiorcy – słuchaczowi, muzyka kojarzy się z dźwiękiem wydobywanym z instrumentu lub śpiewem. Na ile muzyka w tradycyjnym pojęciu pojawia się w prezentowanych utworach? Można dyskutować mierząc ilość i jakość dźwięków, zgadzając się lub nie, ale niezaprzeczalnym jest fakt, iż dźwięki są, tylko przekazane w inny niż tradycyjnie koncertowy sposób (w przeciwnym wypadku musielibyśmy kwestionować wiele dzieł muzyki współczesnej). Ten inny sposób jest czasami trudny do zaakceptowania, często niezrozumiały. Na percepcję dźwięku składa się szereg działań zmysłowych, jednak nie wszystkie są aktywne w równym stopniu. Stąd bierze się chęć łączenia różnorodnych artystycznych ekspresji – dźwięku, ruchu, narracji czy też przedmiotów. Idąc dalej, poddając się przekazom płynącym z dzieła artystycznego mającego charakter teatralnego aktu nie możemy skupić się wyłącznie na jego stronie muzycznej. Zatem oddzielenie obu warstw – wizualnej i dźwiękowej można przeprowadzić wyłącznie w celach analitycznych. Oceniając wrażenia artystyczne musimy traktować dzieło całościowo.

Innym problemem są kryteria artystyczności w muzyce XX wieku i najnowszej. Całkowite oderwanie się od modeli percepcji dźwięku, w jakich jesteśmy wychowani jest trudne do zaakceptowania, tym bardziej, że nie wypracowaliśmy innych narzędzi do teoretycznych rozważań na temat wartościowania muzyki i jej odbioru. Najczęściej pozostawiamy to prywatnym decyzjom, w najgorszym wypadku konstatując potocznym stwierdzeniem: „o gustach się nie dyskutuje”, co z punktu widzenia dyskursu nie jest najlepszym wyjściem.

Cztery utwory, każdy inny, lecz łączy je postać wykonawcy – jego wrażliwość i twórcza osobowość, a także czysto techniczne umiejętności perkusisty oraz zdolności aktorskie. Najłatwiej ocenić umiejętności instrumentalne, których elementy studiuje latami. W tym względzie nie mam wątpliwości, że przedstawione nagrania ukazują w pełni wykształconego, niezwykle precyzyjnego wykonawcę perkusistę. Umiejętność perfekcyjnego przygotowania każdego instrumentu pod względem stroju i sposobu wydobywania dźwięku, różnorodność artykulacyjna, dbałość o kolorystykę dźwięku i pewność wykonania to najbardziej widoczne cechy w całym programie. Tak różnorodny repertuar wymaga wszechstronności nie tylko pod względem umiejętności warsztatowych w grze na często nietypowych instrumentach. To również zdolność połączenia specyficznego instrumentarium z charakterem, klimatem i naturą każdej kompozycji z osobna. Zaskakuje ekspresja wykonania tak różniących się, specyficznych utworów.

Inne spojrzenie na prezentowany program wiąże się z grą aktorską. Przyzwyczajeni do odbioru scen teatralnych lub filmowych w sposób bezpośredni, gdzie emocje wywołane są współdziałaniem wielu warstw – składowych widowiska, takich jak tekst, ruch, scenografia, światło, trudniej dajemy sobie radę z interpretacją sztuki performatywnej. Najpierw przyswajanie, ocena własnej reakcji, potem percepcja, a na końcu refleksja nad działaniem artysty. Najlepszą i wiarygodną opinią będzie zawsze sformułowanie wrażeń emocjonalnych, rzeczywistych, nie sugerowanych standardowymi opisami fachowców i krytyków. Jak zatem mógłbym scharakteryzować te działania artysty? Autentyczność, umiejętność panowania nad nastrojem i skoncentrowaniem uwagi słuchacza nad każdym ruchem, każdym dźwiękiem. Do

tę dodam niezwykłą emocjonalność i utrzymanie surowego klimatu wykonywanych utworów. Doktorant z pełną podziwu koncentracją nad każdym szczegółem przekazuje czytelne komunikaty ruchem, gestem i dźwiękiem. Niektóre z tych elementów wprowadzane zbyt długo lecz zgodnie z zamysłem kompozytorskim, dzięki znakomitej perfekcji ruchowej po dłuższym czasie nabierają sensu.

Kompozycje nie są zapisane perfekcyjnie. Nie przypominają tradycyjnych zapisów więc wymagają od wykonawcy myślenia abstrakcyjnego i analitycznego, które nadaje formę interpretacji utworów. Doktorant znakomicie odczytał intencje kompozytorów, czego wybitnym dowodem jest część opisowa pracy doktorskiej. Stosunek do utworu poprzez wiedzę o autorze, dogłębne wczytanie się w partyturę i świadoma interpretacja pozwoliły przebrnąć przez zawilości swoistej dla każdej kompozycji praktyki wykonawczej.

Należy zwrócić uwagę na stronę realizacji zapisu audio i wideo. Oba elementy są wykonane znakomicie. Szczególnie wrażliwa warstwa muzyczna nie doznała żadnego uszczerbku. Czytelność brzmienia poszczególnych instrumentów, właściwe proporcje między nimi są nie tylko efektem doskonałego warsztatu doktoranta, ale również pokazem umiejętności realizatora dźwięku.

W całym materiale artystycznym zachwyca spójność warstwy muzycznej z narracją aktorską oraz warstwa kolorystyczna związana z biegłością w sztuce perkusyjnej. Prezentowany wysoki poziom artystyczny daje słuchaczowi szansę pozbycia się niepotrzebnych refleksji zakłócających czyste przeżycia emocjonalne.

* * *

Część opisowa pracy doktorskiej

Część opisowa zawarta jest w trzech rozdziałach poprzedzonych rozbudowanym wstępem, a uzupełnionych podsumowaniem, bibliografią oraz dodatkiem – partyturą *Jenny's Soul. Or Dirk's?* Piotra Peszata – utworu, do którego autor odnosi swoje związki z współtworzeniem dzieła już od etapu prekompozycyjnego, a tezami zawartymi w pracy.

Praca jest bardzo wnikliwym procesem badawczym. Precyzyjnie zaplanowana, doskonale przeprowadzona od strony analitycznej jest przykładem metodycznego i precyzyjnego prowadzenia badań.

Już we wstępie autor kieruje swoją pracą do instrumentalistów jest ona jednak doskonałym materiałem do analiz teoretyków muzyki, muzykologów i osób zajmujących się tą tematyką. Ilość praktycznych odniesień do samej kompozycji oraz walory analityczne i interpretacyjne zawarte w pracy dają możliwość porównania teorii z wizją i refleksją twórcy bezpośrednio zaangażowanego w dzieło.

Wiele miejsca poświęcone jest filozofii twórczości, problematyce wykonawczej, interpretacji i współkreacji. Analizy poszczególnych utworów są prowadzone z dużym zaangażowaniem emocjonalnym i bardzo osobistą interpretacją materiału muzycznego. Wiele z teorii wysnutych przez doktoranta lub też przytoczonych komentarzy wyjaśniających performatywny kierunek rozwoju sztuki perkusyjnej jest tylko próbą uzasadnienia i potwierdzenia słuszności tej drogi. Nie sądzę by muzyka w tradycyjnym pojęciu straciła

swoje znaczenie i siłę oddziaływania. Pozostawmy ten problem rozważaniom w innym miejscu.

Czytając pracę nachodziły mnie myśli jak odnieść się do niej w recenzji. Wielokrotnie podczas czytania towarzyszyła mi muzyka dzieła artystycznego. Niewątpliwie miała ona wpływ na interpretację słowa pisanego co przejawiało się chęcią suchego przekazania emocji. Dlatego też pozwolę sobie na ujęcie opinii o pracy jak i o samym autorze w krótkich słowach lub sformułowaniach:

- trafna analiza prezentowanych utworów,
- twórcze myślenie
- wyobraźnia,
- wrażliwość,
- kreatywność,
- indywidualność
- umiejętność refleksji,
- żywy i interesujący język, choć bardzo skomplikowany,

... i nie wiem czy to wystarczy.

Sposób postrzegania wartości artystycznych, technicznych i teoretycznych prezentowanych utworów mówi o doktorancie jako osobie doskonale zorientowanej w poruszanych zagadnieniach. Świadczy o wiedzy, umiejętnościach i dużej wrażliwości artystycznej. Poprzez prezentowane dzieło artystyczne poznajemy artystę swobodnie poruszającego się w swojej dziedzinie, posiadającego zdefiniowane preferencje stylistyczne.

Konkluzja:

Temat podjęty przez mgra Aleksandra Wnuka ma duże znaczenie dla poznania kierunków rozwoju sztuki perkusyjnej a w szczególności jej związku z performatywnością. Przedstawione Dzieło artystyczne jest wybitnym wykonaniem zapisanych kompozycji, świadectwem ogromnej wyobraźni muzycznej, znakomitej orientacji w problematyce współczesnej muzyki. Jest żywą twórczością przyciągającą świeżością, spokojem, doświadczeniem i niezwykłym nastrojem. Opis prowadzony jest z dużą znajomością rzeczy, świadczącym o kompetencji i doświadczeniu.

Praca doktorska Pana mgra Aleksandra Wnuka jest świadectwem rzetelnej wiedzy, artystycznej wizji i jest poważnym wkładem w dalszy rozwój dziedziny sztuk muzycznych. Praca doktorska Pana mgra Aleksandra Wnuka spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku. **Stawiam wniosek o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej prezentacji.**

prof. dr hab. Krzysztof Przybyłowicz